Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kuues koda)

6. märts 2025*

Liikmesriigi kohustuste rikkumine – ELTL artikkel 258 – Liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse – Direktiiv (EL) 2019/1937 – Artikli 26 lõiked 1 ja 3 – Ülevõtmata jätmine ja ülevõtmismeetmetest teatamata jätmine – ELTL artikli 260 lõige 3 – Põhisumma väljamõistmise nõue – Karistuse suuruse kindlaksmääramise kriteeriumid – Raskuskoefitsiendi automaatne kohaldamine

Kohtuasjas C-152/23,

mille ese on ELTL artikli 258 ja artikli 260 lõike 3 alusel 13. märtsil 2023 esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi,

Euroopa Komisjon, esindajad: J. Baquero Cruz ja M. Salyková,

hageja,

versus

Tšehhi Vabariik, esindajad: T. Müller, J. Očková, M. Smolek ja J. Vláčil,

kostja,

keda toetab:

Belgia Kuningriik,

menetlusse astuja,

EUROOPA KOHUS (kuues koda),

koosseisus: Euroopa Kohtu asepresident T. von Danwitz kuuenda koja presidendi ülesannetes, kohtunikud A. Kumin ja I. Ziemele (ettekandja),

kohtujurist: N. Emiliou,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

* Kohtumenetluse keel: tšehhi.

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

kohtuotsuse

1 Euroopa Komisjon palub oma hagis Euroopa Kohtul:

– tuvastada, et kuna Tšehhi Vabariik ei võtnud vastu kõiki õigus- ja haldusnorme, mis on vajalikud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2019. aasta direktiivi (EL) 2019/1937 liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta (ELT 2019, L 305, lk 17) järgimiseks, ega teatanud komisjonile neist normidest, on see liikmesriik rikkunud nimetatud direktiivi artikli 26 lõigetest 1 ja 3 tulenevaid kohustusi;

– mõista Tšehhi Vabariigilt komisjonile välja põhisumma, mis vastab kahest järgmisest summast suuremale:

  – 4900 eurot päevas, mis korrutatakse nende päevade arvuga, mis jäävad direktiivi 2019/1937 ülevõtmiseks selles direktiivis ette nähtud tähtaja möödumisele järgneva päeva ja rikkumise lõpetamise päeva, või kui rikkumist ei ole lõpetatud, siis käesolevas kohtuasjas kohtuotsuse kuulutamise päeva vahele;

  – minimaalne põhisumma 1 372 000 eurot;

– juhul, kui esimeses taandes tuvastatud rikkumine vältab kuni käesolevas kohtuasjas kohtuotsuse kuulutamise kuupäevani, mõista Tšehhi Vabariigilt komisjonile välja karistusmakse 19 110 eurot iga viivitatud päeva kohta alates selle kohtuotsuse kuulutamise kuupäevast kuni kuupäevani, mil Tšehhi Vabariik täidab direktiivist 2019/1937 tulenevad kohustused, ja

– mõista kohtukulud välja Tšehhi Vabariigilt.

Õiguslik raamistik

Direktiiv 2019/1937

2 Direktiivi 2019/1937 põhjenduses 1 on märgitud:

„[…] [S]ageli ei julge potentsiaalsed rikkumisest teavitajad oma muredest või kahtlustest survemeetmete hirmus teatada. Sellega seoses tunnistatakse rikkumisest teavitajatele tasakaalustatud ja tõhusa kaitse tagamise olulisust üha suuremal määral nii [Euroopa L]iidu kui ka rahvusvahelisel tasandil.“

3 Direktiivi artiklis 1 on sätestatud:

„Käesoleva direktiivi eesmärk on parandada liidu õiguse ja poliitika rakendamist teatud valdkondades, kehtestades liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kõrgetasemeliseks kaitsmiseks ühised miinimumstandardid.“

4 Direktiivi artiklis 26 on ette nähtud:

„1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 17. detsembriks 2021.

[…]

3. Kui liikmesriigid võtavad vastu lõigetes 1 ja 2 osutatud normid, lisavad nad nende ametlikul avaldamisel nendesse või nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid. Nad edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.“

2023. aasta teatis

5 Komisjoni teatise 2023/C 2/01 „Rahalised karistused rikkumismenetluses“ (ELT 2023, C 2, lk 1; edaspidi „2023. aasta teatis“) punkt 3 käsitleb „karistusmakset“ ja punkt 4 „põhisummat“.

6 2023. aasta teatise punktis 3.2, mis käsitleb raskuskoefitsiendi kohaldamist päevamääraga karistusmakse arvutamisel, on märgitud:

„Raske rikkumisega on alati tegemist siis, kui liikmesriik […] jätab teatamata seadusandliku menetluse kohaselt vastu võetud direktiivi ülevõtmise meetmetest. Selleks et kohandada karistus juhtumi konkreetsete asjaoludega, määrab komisjon raskuskoefitsiendi järgmise kahe parameetri alusel: nende liidu õigusnormide tähtsus, mida rikuti või mis jäeti üle võtmata, ning rikkumise mõju üld- ja erihuvidele.

[…]“.

7 Teatise punktis 3.2.2 on ette nähtud:

„[ELTL] artikli 260 lõike 3 alusel esitatud hagide puhul kohaldab komisjon ülevõtmismeetmetest teatamata jätmise korral süstemaatiliselt raskuskoefitsienti 10. Õigusriigi põhimõtte austamisel põhinevas liidus tuleb kõiki seadusandliku menetluse kohaselt vastuvõetud direktiive pidada võrdselt tähtsaks ja liikmesriigid peavad need täielikult üle võtma direktiivis sätestatud tähtaja jooksul.

Juhul kui ülevõtmismeetmetest teatatakse ainult osaliselt, tuleb võtta arvesse seda, millises ulatuses on direktiiv üle võtmata, kui määratakse raskuskoefitsient, mis on väiksem kui 10. Lisaks võib arvesse võtta rikkumise mõju üld- ja erihuvidele […]“.

8 Teatise punkt 3.3 „Kestuskoefitsiendi kohaldamine“ on sõnastatud järgmiselt:

„[…]

Kestuskoefitsienti väljendatakse kordajana vahemikus 1–3. See arvutatakse määraga 0,10 kuus alates esimese kohtuotsuse kuupäevast või asjaomase direktiivi ülevõtmistähtaja möödumise kuupäevale järgnevast päevast.

[…]“.

9 Teatise punktis 3.4 „Liikmesriigi maksevõime“ on ette nähtud:

„[…]

Hoiatava mõju saavutamiseks vajalik karistusmäär sõltub liikmesriigi maksevõimest. Hoiatavat mõju kajastab tegur n. See on määratletud kui [järgmise kahe näitaja kaalutud geomeetriline keskmine:] asjaomase liikmesriigi sisemajanduse koguprodukt[…] (SKP) […] võrreldes liikmesriikide keskmise SKPga (kaal[kaks]) ja asjaomase liikmesriigi rahvaarv[…] võrreldes liikmesriikide [keskmise rahvaarvuga] (kaal üks). [täpsustatud sõnastus] See näitab asjaomase liikmesriigi maksevõimet võrreldes teiste liikmesriikide maksevõimega:

$$\text{n factor} = \left(\frac{\text{GDP}_\text{n}}{\text{GDP}_\text{avg}}\right)^{2/3} \times \left(\frac{\text{Pop}_\text{n}}{\text{Pop}_\text{avg}}\right)^{1/3}$$

[…]

[K]omisjon [on] otsustanud vaadata läbi teguri n arvutamise meetodi, mis nüüdsest põhineb esiteks liikmesriigi SKP-l ja teiseks tema elanike arvul kui demograafilisel kriteeriumil, mis võimaldab säilitada mõistliku liikmesriikidevahelise erinevuse. Kui teguri n arvutamisel moodustab ühe kolmandiku liikmesriigi rahvaarv, siis vähendab see liikmesriikide tegurite n erinevust mõistlikul määral võrreldes üksnes liikmesriikide SKP-l põhineva arvutusega. Samuti suurendab see teguri n arvutamise stabiilsust, kuna rahvaarv tõenäoliselt ei muutu märkimisväärselt igal aastal. Seevastu võivad liikmesriigi SKP kõikumised aastate lõikes olla suuremad, eriti majanduskriisi ajal. Samal ajal moodustab liikmesriigi SKP teguri n arvutamisel endiselt kaks kolmandikku ja on endiselt peamine tegur, et hinnata tema maksevõimet.

[…]“.

10 2023. aasta teatise punktis 4.2 on põhisumma arvutamise meetodit täpsustatud järgmiselt:

„Põhisumma arvutatakse üldjoontes sarnaselt karistusmakse arvutamise meetodiga, see tähendab:

– kindla suurusega summa korrutatakse raskuskoefitsiendiga,

– tulemus korrutatakse teguriga n,

– tulemus korrutatakse rikkumise kestuse päevade arvuga […]

[…]“.

11 Teatise punktis 4.2.1 on ette nähtud:

„Põhisumma arvutamiseks korrutatakse päevasumma rikkumise kestusega päevades. Rikkumise kestus päevades määratakse kindlaks järgmiselt:

[…]

– [ELTL] artikli 260 lõike 3 alusel esitatud hagide puhul on see nende päevade arv, mis jääb asjaomase direktiivi ülevõtmistähtaja möödumise kuupäevale järgneva päeva ja rikkumise lõppemise kuupäeva vahele, või juhul, kui rikkumist ei lõpetata, siis [ELTL] artikli 260 alusel tehtud kohtuotsuse kuulutamise kuupäeva vahele.

[…]“.

12 Teatise punktis 4.2.2 on märgitud:

„Põhisumma arvutamisel kasutab komisjon sama raskuskoefitsienti ja tegurit n kui karistusmakse arvutamisel […]

Põhisumma arvutamisel kasutatav kindla suurusega summa on väiksem kui karistusmaksete puhul. […]

Põhisumma arvutamisel kasutatav kindla suurusega summa on sätestatud I lisa punktis 2.

[…]“.

13 Teatise I lisa „Euroopa Liidu Kohtule esitatavate rahaliste karistuste kindlaksmääramiseks kasutatavad andmed“ punktis 2 on ette nähtud, et 2023. aasta teatise punktis 4.2.2 nimetatud kindla suurusega summa, mida kasutatakse põhisumma arvutamisel, on 1000 eurot päevas ehk kolmandik karistusmakse arvutamisel kasutatavast kindla suurusega summast, ning punktis 3 on märgitud, et tegur n on Tšehhi Vabariigi puhul 0,49. I lisa punktis 5 on täpsustatud, et Tšehhi Vabariigi jaoks kindlaks määratud minimaalne põhisumma on 1 372 000 eurot.

Kohtueelne menetlus ja menetlus Euroopa Kohtus

14 Komisjon saatis 27. jaanuaril 2022 Tšehhi Vabariigile ametliku kirja, milles heitis viimasele ette, et ta ei olnud komisjonile teatanud kõigist õigus- ja haldusnormidest, mis on vajalikud, et järgida direktiivi 2019/1937, mille ülevõtmise tähtaeg möödus 17. detsembril 2021. Tšehhi Vabariik teatas oma 21. märtsi 2022. aasta vastuses erinevatest meetmetest, mille kohta ta väitis, et need võimaldavad direktiivi osaliselt üle võtta. Lisaks märkis see liikmesriik oma 25. märtsi 2022. aasta vastuses, et kaks väljatöötamisel olevat meedet viivad ülevõtmisprotsessi lõpule 2023. aasta esimese poolaasta lõpuks. Nendele vastustele oli lisatud selgitav dokument, milles oli direktiivi iga sätte kohta märgitud riigisisene õigusnorm või riigisisesed õigusnormid, mis tagavad direktiivi ülevõtmise.

15 Kuna direktiivi 2019/1937 ülevõtmisest hiljem ei teatatud, saatis komisjon 15. juulil 2022 Tšehhi Vabariigile põhjendatud arvamuse, milles palus tal täita direktiivist tulenevad kohustused kahe kuu jooksul alates arvamuse kättesaamisest.

16 Tšehhi Vabariik rõhutas oma 9. septembri 2022. aasta vastuses sellele arvamusele, et ta leiab, et direktiiv 2019/1937 on osaliselt üle võetud meetmetega, millest ta on seni komisjonile teatanud, ning liikmesriigi ametiasutuste halduspraktikaga. Liikmesriik märkis lisaks, et direktiivi teatud sätted ei vaja igal juhul konkreetseid ülevõtmismeetmeid. Samuti tuletas ta meelde, et selle direktiivi ülevõtmise seadus võetakse vastu 2023. aasta esimese poolaasta lõpuks.

17 Tšehhi Vabariik teatas 14. septembril 2022 komisjonile täiendavatest ülevõtmismeetmetest ja edastas selgitava dokumendi ajakohastatud versiooni. 1. detsembri 2022. aasta täiendavas vastuses põhjendatud arvamusele teatas ta komisjonile ka, et täielikuks ja tõhusaks ülevõtmiseks vajalikud seaduseelnõud esitati 30. novembril 2022 liikmesriigi seadusandjale.

18 Kuna komisjon leidis, et see liikmesriik ei olnud oma kohustusi ikka veel täitnud, otsustas ta 13. märtsil 2023 esitada Euroopa Kohtule käesoleva hagi.

19 Tšehhi Vabariik teatas 20. ja 21. juunil 2023 komisjonile direktiivi 2019/1937 ülevõtmise lisameetmetest, nimelt seadusest 171/2023 rikkumisest teavitajate kaitse kohta (zákon č. 171/2023 Sb., o ochraně oznamovatelů) ja seadusest 172/2023, millega muudetakse teatud seadusi seoses rikkumisest teavitajate kaitse seaduse vastuvõtmisega (zákon č. 172/2023 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ochraně oznamovatelů). Need kaks seadust jõustusid 1. augustil 2023.

20 Euroopa Kohtu presidendi 18. oktoobri 2023. aasta otsusega lubati Belgia Kuningriigil astuda menetlusse Tšehhi Vabariigi nõuete toetuseks.

21 Euroopa Kohtu presidendi 19. detsembri 2023. aasta otsusega peatati käesolev menetlus kuni kohtuasjas C-147/23 kohtuotsuse kuulutamiseni. Pärast 25. aprilli 2024. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv) (C-147/23, EU:C:2024:346) kuulutamist jätkati käesolevas kohtuasjas menetlust Euroopa Kohtu presidendi sama päeva otsuse alusel.

22 Komisjon teatas 28. mai 2024. aasta dokumendiga Euroopa Kohtule, et direktiivi 2019/1937 ülevõtmist Tšehhi Vabariigi poolt võib pidada lõpetatuks 1. augustil 2023. Seetõttu loobus institutsioon esiteks osaliselt oma hagist, loobudes karistusmakse määramise nõudest, ning teiseks kohandas liikmesriigilt põhisumma väljamõistmise nõuet nii, et põhisumma on 2 895 900 eurot.

Hagi

Liikmesriigi kohustuste rikkumine vastavalt ELTL artiklile 258

Poolte argumendid

23 Komisjon tuletab meelde, et ELTL artikli 288 kolmanda lõigu kohaselt on liikmesriigid kohustatud võtma vastu direktiivide riigisisesesse õiguskorda ülevõtmise tagamiseks vajalikud õigusnormid nendes direktiivides ette nähtud tähtaja jooksul ning teatama talle viivitamata nendest õigusnormidest.

24 Nimetatud institutsioon täpsustab, et nende kohustuste mis tahes rikkumise esinemist tuleb hinnata olukorra alusel, mis valitses liikmesriigis viimasele saadetud põhjendatud arvamuses määratud tähtaja lõpul.

25 Käesoleval juhul ei võtnud Tšehhi Vabariik direktiivi 2019/1937 ülevõtmiseks vajalikke õigus- ja haldusnorme vastu ega teatanud komisjonile nende vastuvõtmisest enne 15. juuli 2022. aasta põhjendatud arvamuses määratud tähtaja möödumist.

26 Sellega seoses ei saa sätted, millest Tšehhi Vabariik kohtueelse menetluse käigus teatas ja mis võeti vastu enne direktiivi 2019/1937 jõustumist, kujutada endast direktiivi nõuetekohast ülevõtmist, arvestades, et need on üldise ulatusega ja nendes puudub viide sellele direktiivile. Nii ei sisalda erinevalt sellest, mida nõuab nimetatud direktiiv, ükski teatatud sätetest konkreetseid meetmeid rikkumisest teavitajate kaitseks.

27 Lisaks rõhutab komisjon, et halduspraktikat ei saa võrdsustada direktiivi sätete ülevõtmisega, arvestades stabiilsuse ja õiguskindluse nõudeid, mis kehtivad liikmesriikide suhtes nende sätete elluviimisel.

28 Tšehhi Vabariik möönab, et põhjendatud arvamuses ette nähtud tähtaja möödumisel ei olnud direktiivi 2019/1937 täielik ülevõtmine riigisiseses õiguses tagatud, täpsustades, et sellist ülevõtmist võimaldav seadus pidi vastu võetama kostja vastuse esitamisele järgnenud päevil.

29 Liikmesriik vaidlustab siiski nii hagi vastuvõetavuse kui ka põhjendatuse.

30 Esiteks leiab ta, et komisjon muutis vaidluse eset hagiavalduse esitamise staadiumis. Käesolevas hagis etteheidetav liikmesriigi kohustuste rikkumine erineb põhjendatud arvamuses määratletud rikkumisest, kuna komisjon ei võtnud arvesse enne põhjendatud arvamuse teatavakstegemist edastatud osalise ülevõtmise sätteid, kuigi ta ei seadnud kahtluse alla nende asjakohasust, nagu nähtub juba põhjendatud arvamuse sõnastusest. Nii toimides ei teinud komisjon täpselt kindlaks etteheidetava rikkumise ulatust ja rikkus Tšehhi Vabariigi kaitseõigusi.

31 Teiseks ei ole hagi põhjendatud osas, mis puudutab direktiivi 2019/1937 sätteid, mis võeti üle Tšehhi Vabariigi teatatud sätetega ja teatud halduspraktikaga. Osa teatatud sätete üldine laad, mida see liikmesriik ei eita, ei tähenda nimelt, et nende sätetega ei saanud seda direktiivi nõuetekohaselt ellu viia. Tšehhi Vabariik väidab, et direktiivi kõigis 29 artiklis kokku tuvastas ta 102 sätet, mida tuli hinnata lähtuvalt vajadusest võtta need riigisisesesse õigusesse üle. Ta märgib, et neist 49 võeti üle kehtivate õigusnormide alusel ja 23 peeti ülevõtmise seisukohast asjakohatuks. Seetõttu peaks liikmesriigi kohustuste rikkumine piirduma 30 sättega.

32 Kõigepealt võimaldab valitsuse määrus 145/2015 sätete kohta, mis käsitlevad ametiülesannete täitmisel toime pandud rikkumise kahtlusest teatamist (nařízení vlády č. 145/2015 Sb., o opatřeních souvisejících s oznamováním podezření ze spáchání protiprávního jednání ve služebním úřadu), mille Tšehhi Vabariik komisjonile edastas, viia ellu 28 direktiivi 2019/1937 sätet, mis on seotud rikkumisest teatajatega, kes on avaliku teenistuja staatuses, eelkõige direktiivi artikleid 1 ja 6, artikli 5 punkti 11 ning artiklit 19.

33 Seejärel, mis puudutab rikkumisest teatajaid, kes ei ole avaliku teenistuja staatuses, siis on minimaalne kaitse tagatud üldise õigusliku raamistikuga, mis koosneb eelkõige karistusseadustikust, tsiviilseadustikust, haldusmenetluse seadustikust ja tööseadustikust. Tšehhi Vabariik leiab, et selle õigusliku raamistiku konkreetsed sätted võimaldavad üle võtta muu hulgas

direktiivi 2019/1937 artikli 3 lõike 1, artikli 5 punktid 5, 7 ja 9, artikli 11 lõike 6, artikli 12 lõiked 1–3 ja 5, artikli 16 lõiked 2 ja 4, artikli 20 lõiked 1 ja 2, artikli 21 lõiked 5, 6 ja 8, artikli 22 ning artikli 23 lõiked 1 ja 2.

34 Lõpuks leiab Tšehhi Vabariik, et direktiivi 2019/1937 artikkel 1, artikli 2 lõige 2, artikli 3 lõige 4, artikli 8 lõiked 7 ja 8 ning lõike 9 teine ja kolmas lõik, artikli 11 lõiked 3–5, artikli 15 lõige 2, artikkel 17, artikli 21 lõige 4, artikkel 25, artikli 26 lõige 1, artiklid 27–29 ning lisa I ja II osa ei ole ülevõtmise seisukohast asjakohased, mistõttu ei ole nende ülevõtmine riigisisesesse õigusesse vajalik.

35 Komisjon täpsustab oma repliigis kõigepealt, et nii põhjendatud arvamusest kui ka hagiavaldusest ilmneb, et ta heidab Tšehhi Vabariigile ette, et viimane ei võtnud vastu konkreetset akti direktiivi 2019/1937 ülevõtmiseks. Seega ei muutnud ta hagiavalduse esitamise staadiumis vaidluse eset.

36 Seejärel tuletab komisjon meelde, et sellise konkreetse ülevõtmisakti vastuvõtmine, milles viidatakse ülevõetavale direktiivile, on nõue, mis võimaldab kodanikel ja juriidilistel isikutel teada saada kõigist oma õigustest, mis sellest direktiivist tulenevad.

37 Lõpuks märgib komisjon, et ei ole välistatud, et konkreetne ülevõtmisakt viitab kehtivatele õigusnormidele. Arvestades liikmesriikidel lasuvat lojaalse koostöö kohustust, ei ole siiski lubatav, et liikmesriik, kes tunnistab direktiivi ülevõtmisega hilinemist, teatab komisjonile kohtueelse menetluse staadiumis erinevatest üldistest riigisisestest aktidest, mis ei puuduta ülevõetavat direktiivi konkreetselt. Komisjon märgib, et selline käitumine kahjustab paratamatult tema tegevuse tõhusust.

38 Tšehhi Vabariik kordab oma vasturepliigis põhjendatud arvamusele viidates esiteks etteheidet rikkumise eseme muutmise kohta, kuna sellest arvamusest ja sellele eelnenud menetlusest ilmneb selgelt, et komisjon leidis, et see liikmesriik on direktiivi 2019/1937 osaliselt üle võtnud. Nii toimides ei esitanud komisjon nimetatud arvamuses põhjuseid, miks ta leidis, et teatatud sätted ei ole asjakohased.

39 Teiseks tuletab Tšehhi Vabariik 8. juuli 2019. aasta kohtuotsusele komisjon *vs.* Belgia (ELTL artikli 260 lõige 3 – kiired võrgud) (C-543/17, EU:C:2019:573) tuginedes meelde, et komisjon peab ELTL artikli 260 lõikes 3 ette nähtud menetluses tõendama ülevõtmata jätmist – kohustus, mida ta ei täida sellega, kui märgib, et teatatud sätted ei sisalda viidet direktiivile 2019/1937.

40 Lisaks ei vabasta teatatud sätete analüüsimisega kaasnev halduskoormus komisjoni tema kohustusest tõendada etteheidetavat rikkumist.

Euroopa Kohtu hinnang

– *Vastuvõetavus*

41 Tšehhi Vabariik leiab esimesena, et komisjon laiendas hagi eset hagiavalduse esitamise staadiumis, märkides selles, et direktiivi 2019/1937 ei ole üldse riigisisesesse õigusesse üle võetud, kuigi ta täheldas põhjendatud arvamuses, et seda direktiivi ei ole täielikult üle võetud.

42 Väärib meeldetuletamist, et kohtueelse menetluse eesmärk on anda asjaomasele liikmesriigile võimalus esiteks täita talle liidu õigusest tulenevad kohustused ja teiseks kaitsta end tõhusalt komisjoni esitatud etteheidete vastu (19. septembri 2017. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Iirimaa (registreerimismaks), C-552/15, EU:C:2017:698, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika). Peale selle on liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi ese ELTL artikli 258 kohaselt piiritletud komisjoni põhjendatud arvamusega, mistõttu peab hagi rajanema samadel põhjendustel ja väidetel, mis sisalduvad selles arvamuses. Samas ei saa see nõue minna nii kaugele, et eeldada, et põhjendatud arvamuse resolutsioonis esitatud väited ja hagiavalduses sisalduvad nõuded peavad igal juhul täielikult kattuma, tingimusel et vaidluse eset, nii nagu see on põhjendatud arvamuses määratletud, ei ole laiendatud ega muudetud. Komisjon võib oma esialgseid etteheiteid nimelt hagiavalduses täpsustada, kuid seda siiski tingimusel, et ta ei muuda vaidluse eset (16. aprilli 2015. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Saksamaa, C-591/13, EU:C:2015:230, punkt 19 ja seal viidatud kohtupraktika).

43 Käesoleval juhul nähtub 15. juuli 2022. aasta põhjendatud arvamusest, et komisjon heitis Tšehhi Vabariigile ette, et viimane ei olnud vastu võtnud kõiki direktiivi 2019/1937 ülevõtmiseks vajalikke sätteid ega neist teatanud, ning liikmesriik ei vaidle sellele vastu. Sellega seoses täpsustab liikmesriik, et vastuseks põhjendatud arvamusele edastas ta komisjonile oma kehtivate õigusaktide osad, mille kohta ta väitis, et need võimaldavad direktiivi teatud sätted üle võtta.

44 Hagiavalduses palub komisjon – tuletades meelde, et ta on seisukohal, et direktiivi ülevõtmiseks on vaja vastu võtta konkreetne akt, mis sisaldab viidet sellele direktiivile – Euroopa Kohtul tuvastada, et Tšehhi Vabariik ei ole niisugust akti vastu võtnud ega sellisest aktist teatanud ning on seetõttu direktiivi 2019/1937 artikli 26 lõigetest 1 ja 3 tulenevaid kohustusi rikkunud.

45 Seega ei saa asuda seisukohale, et komisjon laiendas hagiavalduse eset võrreldes 15. juuli 2022. aasta põhjendatud arvamuses määratletud vaidluse esemega.

46 Teisena väidab Tšehhi Vabariik, et komisjon ei ole vajaliku täpsuse ja selgusega esitanud põhjuseid, miks sätted, millest ta komisjonile kohtueelses menetluses direktiivi 2019/1937 osalise ülevõtmise meetmetena teatas, ei võimaldanud etteheidetava rikkumise eset kitsendada.

47 Nagu on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 44, nähtub nii põhjendatud arvamusest kui ka käesolevast hagist, et komisjon heidab Tšehhi Vabariigile ette, et viimane ei võtnud vastu direktiivi 2019/1937 ülevõtmist võimaldavat konkreetset akti, mis sisaldaks viidet sellele direktiivile, ega teatanud sellisest aktist.

48 Väljakujunenud kohtupraktikast nähtub sellega seoses, et kui direktiivis on sõnaselgelt ette nähtud liikmesriikide kohustus tagada, et direktiivi ülevõtmiseks vajalikud sätted sisaldavad viidet sellele direktiivile või et sätete ametlikul avaldamisel lisatakse nende juurde viide sellele direktiivile, on igal juhul vaja, et liikmesriigid võtaksid vastu konkreetse akti direktiivi ülevõtmiseks (14. märtsi 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Läti (Euroopa elektroonilise side seadustik), C-454/22, EU:C:2024:235, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika).

49 Kuna Tšehhi Vabariik täpsustas käesoleval juhul nii kohtueelses menetluses kui ka kostja vastuses, et konkreetne ülevõtmisakt, mis viitab sõnaselgelt direktiivile 2019/1937, on vastuvõtmisel, siis on selge, et hagi esitamise kuupäeval selline akt puudus.

50 Järelikult ei saa see liikmesriik väita, et käesolev hagi on vastuvõetamatu põhjusel, et tal ei olnud võimalik teada talle etteheidetava rikkumise ulatust, samas kui esiteks algatas ta ise riigisisese seadusandliku menetluse, et täita direktiivist 2019/1937 tulenevaid kohustusi, ja teiseks pidi konkreetne ülevõtmisakt, mille vastuvõtmisest ta teatas, jõustuma alles 1. augustil 2023, st peaaegu viis kuud pärast käesoleva hagi esitamist ja enam kui 19 kuud pärast 17. detsembrit 2021, mil möödus direktiivi 2019/1937 ülevõtmise tähtaeg.

51 Sellest järeldub, et hagi on vastuvõetav.

– *Sisulised küsimused*

52 Direktiivi 2019/1937 artikli 26 lõike 1 kohaselt pidid liikmesriigid jõustama direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 17. detsembriks 2021. Lisaks on direktiivi artikli 26 lõikes 3 täpsustatud, et kui liikmesriigid võtavad need normid vastu, lisavad nad nende ametlikul avaldamisel nendesse või nende juurde viite kõnealusele direktiivile. Peale selle pidid liikmesriigid artikli 26 lõike 3 kohaselt edastama komisjonile nende riigisiseste normide teksti.

53 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb liikmesriigi kohustuste rikkumise esinemist hinnata komisjoni põhjendatud arvamuses määratud tähtaja lõpul liikmesriigis valitsenud olukorra alusel ja hiljem toimunud muutusi ei saa Euroopa Kohus arvesse võtta (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).

54 Pealegi, nagu on meelde tuletatud käesoleva kohtuotsuse punktis 48, kui direktiivis on sõnaselgelt ette nähtud liikmesriikide kohustus tagada, et direktiivi ülevõtmiseks vajalikud sätted sisaldavad viidet sellele direktiivile või et sätete ametlikul avaldamisel lisatakse nende juurde viide sellele direktiivile, on igal juhul vaja, et liikmesriigid võtaksid vastu konkreetse akti direktiivi ülevõtmiseks (14. märtsi 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Läti (Euroopa elektroonilise side seadustik), C-454/22, EU:C:2024:235, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika).

55 Olles käesolevas asjas tuvastanud, et Tšehhi Vabariik ei olnud talle teatanud kõigist direktiivi 2019/1937 täielikuks ülevõtmiseks vajalikest sätetest, saatis komisjon 15. juulil 2022 sellele liikmesriigile põhjendatud arvamuse, milles palus tal täita arvamuses nimetatud kohustused kahe kuu jooksul alates arvamuse kättesaamisest.

56 Ent nagu nähtub Tšehhi Vabariigi poolt käesolevas menetluses esitatud kostja vastusest ja vasturepliigist, ei olnud see liikmesriik nimetatud tähtaja lõpuks vastu võtnud kõiki direktiivi 2019/1937 järgimiseks vajalikke õigus- ja haldusnorme ega seega ka neist komisjonile teatanud.

57 Siiski nähtub tema 9. septembri 2022. aasta vastusest ja 14. septembril 2022 saadetud teatest, et viimati nimetatud kuupäeva seisuga olid komisjonile edastatud muu hulgas tsiviilseadustikus, haldusmenetluse seadustikus, tööseadustikus ja valitsuse määruses 145/2015 sisalduvad sätted kui direktiivi 2019/1937 osalise ülevõtmise meetmed. Liikmesriik teatas komisjonile ka, et direktiivi teatud sätted on juba üle võetud, kuna riigisisene halduspraktika on nende sätetega kooskõlas, ning et mitu muud direktiivi sätet ei vaja igal juhul ülevõtmist. Lisaks täpsustas Tšehhi Vabariik, et direktiivi konkreetse ülevõtmisakti jõustumine on kavandatud 2023. aasta esimese poolaasta lõpuks.

58 Sellega seoses tuleb esiteks märkida, et teatades, et direktiivi 2019/1937 ülevõtmine peaks lõpule viidama 2023. aastal, tunnistab Tšehhi Vabariik, et seda direktiivi ei olnud riigisisesesse õigusesse täielikult üle võetud ei direktiivi artikli 26 lõikes 1 ette nähtud tähtaja möödumisel ega põhjendatud arvamuses määratud tähtaja möödumisel, st 15. septembriks 2022.

59 Mis puudutab teiseks riigisisese õiguse sätteid, mis edastati komisjonile kohtueelse menetluse käigus, siis võttes ühelt poolt arvesse käesoleva kohtuotsuse punktis 54 viidatud kohtupraktikat, ei piisa asjaolust, et liikmesriigi õigus, mis kehtis enne direktiivi 2019/1937 jõustumist, oli selle liikmesriigi sõnul juba direktiiviga kooskõlas, selleks, et välistada liikmesriigi kohustus nimetatud direktiiv oma õiguskorda üle võtta ja et seega niisugust rikkumist põhjendada (14. märtsi 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Läti (Euroopa elektroonilise side seadustik), C-454/22, EU:C:2024:235, punkt 42).

60 Teiselt poolt, kuigi vastab tõele, nagu rõhutab Tšehhi Vabariik, et komisjon peab tõendama, et väidetav rikkumine on toime pandud, on liikmesriigid ELL artikli 4 lõike 3 alusel siiski kohustatud hõlbustama komisjoni ülesande täitmist, mis ELL artikli 17 lõike 1 kohaselt seisneb muu hulgas EL toimimise lepingu sätete ja institutsioonide poolt selle alusel võetud meetmete rakendamise tagamises (2. septembri 2021. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Rootsi (reoveepuhastid), C-22/20, EU:C:2021:669, punkt 144 ja seal viidatud kohtupraktika).

61 Alles pärast seda, kui komisjon oli ametliku kirja saatnud, hakkas Tšehhi Vabariik sellele institutsioonile teatama oma riigisisese õiguse sätetest, millega võetakse üle direktiivi 2019/1937 teatud sätted.

62 Lisaks jätkus sellistest riigisisese õiguse sätetest teatamine kogu menetluse vältel kuni 14. septembrini 2022, st kuni oli jäänud ainult üks päev põhjendatud arvamuses määratud tähtaja möödumiseni, kuigi need sätted kehtisid Tšehhi õiguskorras enne direktiivi vastuvõtmist.

63 Kolmandaks väärib meeldetuletamist, et direktiivi sätted tuleb ellu viia vaieldamatu sunnijõuga ning nõutava konkreetsuse, täpsuse ja selgusega, et oleks täidetud õiguskindluse nõue, mille kohaselt peab juhul, kui direktiivi eesmärk on luua õigusi eraõiguslikele isikutele, olema õigustatud isikutel võimalik teada saada kõigist oma õigustest (12. mai 2022. aasta kohtuotsus U. I. (kaudne tolliesindaja), C-714/20, EU:C:2022:374, punkt 59).

64 Kuna aga Tšehhi Vabariigi teatatud riigisisese õiguse sätetes ei ole ühtegi viidet direktiivile 2019/1937, ei saa neid pidada eelmises punktis selgitatud nõuetele vastavaks.

65 Lisaks, mis puudutab halduspraktikat, mille Tšehhi Vabariik on esile toonud kui direktiivi 2019/1937 ülevõtmise meetme, siis tuleb märkida, et praktika, mida ei ole piisavalt avalikustatud, on oma olemuselt ametiasutuste suva järgi muudetav, mistõttu ei saa seda pidada liikmesriigile EL toimimise lepingust tulenevate kohustuste nõuetekohaseks täitmiseks (13. juuni 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Ungari (rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtmine II), C-123/22, EU:C:2024:493, punkt 81 ja seal viidatud kohtupraktika).

66 Mis puudutab neljandaks seda, et direktiivi 2019/1937 teatud sätted, mille kohta Tšehhi Vabariik väidab, et nende ülevõtmine riigisisesesse õigusesse ei ole vajalik, ei ole asjakohased, siis piisab märkimisest, et liikmesriigi selline hinnang ei ole ilmselgelt küllaldane, et vabastada ta kohustusest võtta vastu direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid või kohustusest teatada komisjonile selle direktiivi ülevõtmise meetmetest (16. juuli 2020. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Iirimaa (rahapesuvastane võitlus), C-550/18, EU:C:2020:564, punkt 88).

67 Seetõttu tuleb tõdeda, et kuna Tšehhi Vabariik ei olnud 15. juuli 2022. aasta põhjendatud arvamuses määratud tähtaja möödumisel vastu võtnud kõiki direktiivi 2019/1937 järgimiseks vajalikke õigus- ja haldusnorme ega olnud seega komisjonile neist normidest teatanud, on see liikmesriik rikkunud direktiivi artikli 26 lõigetest 1 ja 3 tulenevaid kohustusi.

ELTL artikli 260 lõike 3 alusel esitatud nõue

Poolte argumendid

68 Põhisumma suuruse kindlaksmääramisel tugineb komisjon 2023. aasta teatise punktis 2 osutatud üldpõhimõtetele ning sama teatise punktides 3 ja 4 sätestatud arvutusmeetodile. Täpsemalt märgib komisjon, et põhisumma suuruse kindlaksmääramine peab põhinema sellistel aluskriteeriumidel nagu rikkumise raskus, kestus ja vajadus tagada karistuse hoiatav toime selleks, et rikkumine ei korduks.

69 Mis puudutab esimesena rikkumise raskust, siis märgib komisjon, et 2023. aasta teatise alusel kohaldatav koefitsient jääb vahemikku 1–20. Komisjon täpsustab, et teatise punkti 3.2.2 kohaselt kohaldab ta direktiivi ülevõtmise sätetest teatamise kohustuse täielikult täitmata jätmise korral süstemaatiliselt raskuskoefitsienti 10, sest direktiivi üle võtmata jätmine ja nendest sätetest teatamata jätmine on sama raskusastmega, olenemata asjasse puutuva direktiivi sätete laadist.

70 Mis puudutab teisena rikkumise kestust, siis märgib komisjon, et põhisumma arvutamisel võrdub see nende päevade arvuga, mil rikkumine vältas. Kestus arvutatakse 2023. aasta teatise punkti 4.2.1 kohaselt ja see vastab nende päevade arvule, mis jäävad direktiivi ülevõtmise tähtaja möödumisele järgneva päeva ja rikkumise lõppemise päeva vahele.

71 Mis puudutab kolmandana kriteeriumi, mis on seotud vajadusega tagada asjaomase liikmesriigi maksevõimet arvestades karistuse hoiatav toime, siis märgib komisjon, et seda väljendab tegur n, mis on iga liikmesriigi jaoks kindlaks määratud 2023. aasta teatise I lisa punktis 3. Selle arvutamise aluseks on asjaomase riigi SKP ja liidu liikmesriikide keskmise SKP suhe, mis on korrutatud asjaomase riigi rahvaarvu ja liidu liikmesriikide keskmise rahvaarvu suhtega. Esimesele suhtarvule omistatakse kaal kaks kolmandikku, samas kui teisele omistatakse kaal üks kolmandik. Punkti 3 kohaselt on Tšehhi Vabariigi tegur n 0,49.

72 Seetõttu teeb komisjon 2023. aasta teatise punkti 4.2 alusel ettepaneku kohaldada raskuskoefitsienti 10 ja tegurit n suurusega 0,49. Nende kahe elemendi korrutis tuleb korrutada teatise I lisa punktis 2 kindlaks määratud põhisumma arvutamisel kasutatava kindla suurusega summaga, st 1000 euroga, mille tulemus on 4900 euro suurune summa, mis tuleb vastavalt teatise punktile 4.2.1 korrutada nende päevade arvuga, mil rikkumine vältas. Komisjon märgib, et põhisumma tuleb välja mõista tingimusel, et see on suurem kui 1 372 000 eurot, mis on 2023. aasta teatise I lisa punktis 5 Tšehhi Vabariigi jaoks sätestatud minimaalne põhisumma.

73 Tšehhi Vabariik väidab kostja vastuses, et rikkumise raskuse hindamisel peab komisjon arvesse võtma kehtivaid riigisiseseid õigusnorme. Kuna kohtueelse menetluse käigus teatatud sätted võimaldavad selle liikmesriigi sõnul direktiivi 2019/1937 teatud sätted üle võtta, tuleb nendega põhisumma kindlaksmääramisel arvestada vastavalt võrdse kohtlemise põhimõttele, kuna komisjon peaks eristama täieliku ülevõtmata jätmise ja osalise ülevõtmata jätmise juhtumeid. Sellest tuleneb, et raskuskoefitsient ei tohiks olla suurem kui 4.

74 Oma 28. mai 2024. aasta lisanõuetes teeb komisjon seetõttu, et Tšehhi Vabariik teatas seaduste 171/2023 ja 172/2023 jõustumisest 1. augustil 2023, ettepaneku asuda seisukohale, et nende päevade arv, mil rikkumine vältas, võrdub ajavahemikuga 18. detsembrist 2021 ehk direktiivi 2019/1937 ülevõtmise tähtaja möödumisele järgnevast päevast kuni 31. juulini 2023 ehk päevani, mis eelnes direktiivi ülevõtmist võimaldavate seaduste jõustumise kuupäevale. Sellest tuleneb, et väljapakutud päevasumma 4900 eurot (10 × 0,49 × 1000) tuleb korrutada nende päevade arvuga, mil rikkumine vältas, st 591 päevaga. Seega on nõutav põhisumma 2 895 900 eurot.

75 Tšehhi Vabariik esitas 17. juunil 2024 seisukohad, milles ta leiab, et pidades silmas direktiivi 2019/1937 osalise ülevõtmise sätteid, mis edastati komisjonile kohtueelse menetluse käigus, ning tema tehtud koostööd, ei tohiks kohaldatav raskuskoefitsient olla suurem kui 3.

Euroopa Kohtu hinnang

76 ELTL artikli 260 lõike 3 esimeses lõigus on ette nähtud, et kui komisjon esitab ELTL artikli 258 alusel hagi Euroopa Kohtusse põhjendusega, et asjasse puutuv liikmesriik ei ole täitnud seadusandliku menetluse kohaselt vastu võetud direktiivi ülevõtmiseks vajalikest sätetest teatamise kohustust, võib komisjon juhul, kui ta peab seda sobivaks, näidata ära põhisumma või karistusmakse suuruse, mida ta peab asjaoludele vastavaks ja mille asjasse puutuv liikmesriik peab tasuma. ELTL artikli 260 lõike 3 teises lõigus on sätestatud, et kui Euroopa Kohus tuvastab rikkumise, võib ta asjasse puutuvale liikmesriigile määrata põhisumma või karistusmakse, mis ei ületa komisjoni määratud summat, kusjuures maksekohustus jõustub Euroopa Kohtu otsuses ettenähtud kuupäeval.

77 Kuna käesoleva kohtuotsuse punktist 67 nähtuvalt on tõendatud, et 15. juuli 2022. aasta põhjendatud arvamuses määratud tähtaja möödumisel ei olnud Tšehhi Vabariik vastu võtnud kõiki direktiivi 2019/1937 riigisisesesse õigusesse ülevõtmiseks vajalikke õigus- ja haldusnorme ega seega neist komisjonile teatanud, siis kuulub selliselt tuvastatud liikmesriigi kohustuste rikkumine ELTL artikli 260 lõike 3 kohaldamisalasse.

78 Lisaks väärib meeldetuletamist, et ELTL artikli 260 lõikes 3 sisalduva mehhanismiga taotletav eesmärk ei ole ainult motiveerida liikmesriike võimalikult kiiresti lõpetama kohustuste rikkumist, mis sellise normi puudumise korral võiks jääda püsima, vaid samuti lihtsustada ja kiirendada nende rahaliste karistuste määramise menetlust, mis puudutavad seadusandliku menetluse kohaselt vastu võetud direktiivi ülevõtmise riigisisestest sätetest teatamise kohustuse rikkumist (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika).

79 Selle eesmärgi saavutamiseks on ELTL artikli 260 lõikes 3 ette nähtud muu hulgas põhisumma kui rahalise sanktsiooni määramine.

80 Põhisumma väljamõistmine põhineb nende tagajärgede hindamisel, mida liikmesriigi kohustuste täitmata jätmine tekitab asjasse puutuvatele era- ja avalikele huvidele eelkõige juhul, kui rikkumine on väldanud juba pikka aega (vt selle kohta 25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika).

81 Sellega seoses arvestab komisjon nõutavate rahaliste karistuste laadi ja suurust põhjendades enda vastu võetud suunistega, nagu need, mida sisaldavad tema teatised, mis küll ei ole Euroopa Kohtule siduvad, kuid aitavad tagada komisjoni tegevuse läbipaistvuse, ettenähtavuse ja õiguskindluse (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 60 ja seal viidatud kohtupraktika).

82 Mis puudutab põhisumma määramise otstarbekust, siis peab Euroopa Kohus igas tema menetluses olevas kohtuasjas juhtumi asjaolusid arvestades ning tema hinnangul vajalikust veenvuse ja hoiatavuse määrast lähtudes kindlaks määrama sobivad rahalised karistused, eelkõige selleks, et hoida ära liidu õiguse sarnaste rikkumiste kordumine (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 62 ja seal viidatud kohtupraktika).

83 Käesoleval juhul tuleb asuda seisukohale, et hoolimata asjaolust, et Tšehhi Vabariik tegi kohtueelses menetluses komisjoni talitustega koostööd ja teatas talle oma kehtiva õiguse normidest, mis võivad kujutada endast direktiivi 2019/1937 teatud sätete ülevõtmist, viitab tuvastatud rikkumisega seotud õiguslike ja faktiliste asjaolude kogum sellele, et tulevikus sarnaste liidu õiguse rikkumiste kordumise tõhusaks ärahoidmiseks on vaja võtta selline hoiatav meede nagu põhisumma määramine. Kõigepealt teatas Tšehhi Vabariik alles pärast seda, kui komisjon oli saatnud 27. jaanuari 2022. aasta ametliku kirja, sellele institutsioonile oma riigisisese õiguse sätetest, mida ta pidas direktiivi 2019/1937 teatud sätteid ülevõtvaks. Seejärel jätkus teadete saatmine kuni 14. septembrini 2022, st kuni oli jäänud ainult üks päev 15. juuli 2022. aasta põhjendatud arvamuses määratud tähtaja möödumiseni, kuigi teatatud sätted kehtisid riigisiseses õiguskorras enne direktiivi 2019/1937 vastuvõtmist. Lõpuks tuleb tõdeda, et kuni 1. augustini 2023, mil jõustusid seadused 171/2023 ja 172/2023, ei võimaldanud teatatud sätted direktiivi tõhusalt, konkreetselt ja täielikult üle võtta, nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 64.

84 Mis puudutab põhisumma arvutamist, siis väärib meeldetuletamist, et ELTL artikli 260 lõike 3 kohaselt on ainult Euroopa Kohtul pädevus määrata liikmesriigile rahaline karistus. Selle sätte alusel algatatud menetluses on Euroopa Kohtul aga üksnes piiratud kaalutlusõigus, sest kui Euroopa Kohus tuvastab liikmesriigi kohustuste rikkumise, on talle siduvad komisjoni ettepanekud selle kohta, mis laadi rahalise karistuse ta võib määrata ja milline on selle karistuse maksimaalne suurus, mille ta võib mõista (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 67 ja seal viidatud kohtupraktika).

85 Komisjoni ettepanekutega piiritletud kaalutlusõigust teostades on Euroopa Kohtu ülesanne määrata selle põhisumma suurus, mis võidakse liikmesriigile ELTL artikli 260 lõike 3 alusel määrata, kindlaks nii, et see oleks esiteks asjaoludele vastav ja teiseks toime pandud rikkumisega proportsionaalne. Sealjuures kuuluvad arvessevõetavate asjakohaste tegurite hulka eelkõige tuvastatud rikkumise raskus, ajavahemik, mille jooksul rikkumine vältas, ja asjaomase liikmesriigi maksevõime (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punktid 68 ja 87 ning seal viidatud kohtupraktika).

86 Samuti väärib meeldetuletamist, et selle kaalutlusõiguse raames ei ole niisugused suunised nagu komisjoni teatised Euroopa Kohtule siduvad, vaid aitavad tagada komisjoni tegevuse läbipaistvuse, ettenähtavuse ja õiguskindluse, kui see institutsioon teeb Euroopa Kohtule ettepanekuid (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 69 ja seal viidatud kohtupraktika).

87 Käesoleval juhul tugines komisjon 2023. aasta teatisele, et põhjendada oma nõuet mõista Tšehhi Vabariigilt välja põhisumma ja määrata kindlaks selle suurus.

88 Esimesena nähtub tuvastatud rikkumise raskuse kohta 2023. aasta teatise punktist 3.2, et komisjoni hinnangul loetakse seadusandliku menetluse kohaselt vastu võetud direktiivi ülevõtmise sätetest teatamata jätmist alati raskeks rikkumiseks. Järelikult on selle rikkumise puhul raskuskoefitsiendi 10 automaatne kohaldamine põhjendatud.

89 Tšehhi Vabariik vaidlustab selle koefitsiendi suuruse ja selle automaatse kohaldamise tuvastatud rikkumise asjaoludel.

90 Sellega seoses tuleb meelde tuletada, et direktiivi täieliku ülevõtmise tagamiseks sätete vastuvõtmise kohustus ja nendest komisjonile teatamise kohustus on liikmesriikide peamised kohustused liidu õiguse täieliku tõhususe tagamisel, mistõttu tuleb nende kohustuste rikkumist käsitada kui ilmselgelt rasket rikkumist (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 72 ja seal viidatud kohtupraktika).

91 Käesoleval juhul tuleb rõhutada, et direktiiv 2019/1937 on liidu õiguse oluline instrument, kuna selle artikli 1 kohaselt koostoimes põhjendusega 1 on direktiiviga kehtestatud ühised miinimumstandardid, mis tagavad liidu õiguse rikkumisest teavitavatele isikutele kõrgetasemelise ning tasakaalustatud ja tõhusa kaitse valdkondades, milles sellised rikkumised võivad avalikku huvi eriti kahjustada. Kehtestades süsteemi nende isikute kaitseks, kes teavitavad liidu õiguse rikkumisest tööalases kontekstis, aitab direktiiv nimelt ära hoida avalike huvide kahjustamist eriti tundlikes valdkondades, nagu riigihanked, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine, keskkonnakaitse või liidu finantshuvid. Seega on nimetatud direktiivi sätetes nii avaliku kui ka erasektori üksustele ette nähtud kohustus luua asutusesisesed teavituskanalid ning rikkumisteadete vastuvõtmise ja nendega seotud järelmeetmete menetlused, tagades samas liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute õigused ja tingimused, mille korral neil on õigus ette nähtud kaitsele (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 73).

92 Direktiivi 2019/1937 sätete ettenähtud tähtaja jooksul üle võtmata jätmine kahjustab aga tingimata liidu õigust ning selle ühetaolist ja tõhusat kohaldamist, kuna liidu õiguse rikkumistest ei pruugita teada anda, kui sellistest rikkumistest teadlikud isikud ei ole võimalike survemeetmete eest kaitstud (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 74).

93 Samas peab liikmesriigile ELTL artikli 260 lõike 3 alusel määratavate rahaliste karistuste suurus olema asjaoludele vastav ja toime pandud rikkumisega proportsionaalne (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 75), nagu on mainitud käesoleva kohtuotsuse punktis 85.

94 Sel põhjusel on Euroopa Kohus leidnud, et sama raskuskoefitsiendi automaatne kohaldamine kõigil juhtudel, kui direktiivi ei ole täielikult üle võetud ja seega ei ole selle direktiivi ülevõtmise meetmetest teatatud, takistab paratamatult rahaliste karistuste suuruse kohandamist rikkumist iseloomustavatele asjaoludele ja proportsionaalsete karistuste määramist (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 76).

95 Sellega seoses on Euroopa Kohus täpsustanud, et eeldades, et direktiivi ülevõtmise meetmetest teatamise kohustuse rikkumist tuleb pidada sama raskusastmega rikkumiseks olenemata sellest, milline on asjaomane direktiiv, ei saa komisjon kohandada rahalisi karistusi vastavalt tagajärgedele, mida selle kohustuse täitmata jätmine tekitab era- ja avalikele huvidele, nagu on ette nähtud 2023. aasta teatise punktis 3.2.2 (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 77).

96 Käesoleval juhul väitis Tšehhi Vabariik kostja vastuses, et direktiiv 2019/1937 oli Tšehhi õigusesse juba osaliselt üle võetud.

97 Tšehhi Vabariik teatas kahe teatega, millest üks saadeti 21. märtsil 2022 ja teine 14. septembril 2022, komisjonile muu hulgas tsiviilseadustikus, haldusmenetluse seadustikus, tööseadustikus ja valitsuse määruses 145/2015 sisalduvatest sätetest, mille kohta see liikmesriik väidab, et need võimaldasid direktiivist 2019/1937 üle võtta 49 sätet.

98 Neil asjaoludel tuleb tõdeda, et ei ole tõendatud, et käesoleval juhul tuvastatud rikkumise tagajärjed era- ja avalikele huvidele oleksid sama negatiivsed kui siis, kui direktiiv 2019/1937 oleks täielikult üle võtmata (vt selle kohta 25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 92).

99 Tšehhi Vabariik ise möönis kostja vastuses siiski, et enne seaduste 171/2023 ja 172/2023 jõustumist asusid õigusnormid, mis kaitsevad õiguse rikkumisest teavitavaid isikuid, Tšehhi õiguskorras eri aktides ega sisaldanud vastupidi sellele, mida on nõutud direktiivi 2019/1937 artikli 26 lõikes 3, sõnaselget viidet nende isikute kaitsele.

100 Liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitset käsitlevate selgete erinormide – nagu see kaitse on ette nähtud direktiivis 2019/1937 – puudumine takistab aga nende isikute tõhusat kaitset ning võib seega kahtluse alla seada liidu õiguse ühetaolise ja tõhusa kohaldamise direktiiviga hõlmatud valdkondades (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 94).

101 Nagu käesoleva kohtuotsuse punktis 91 märgitud, aitab direktiiv 2019/1937 – nähes ette nende isikute kõrgetasemelise kaitse, kes teavitavad liidu õiguse rikkumisest tööalases kontekstis – ära hoida avalike huvide kahjustamist eriti tundlikes valdkondades, nagu riigihanked, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine, keskkonnakaitse või liidu finantshuvid (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 95).

102 Ent nagu on käesoleva kohtuotsuse punktis 92 märgitud, ei pruugi tõhusa kaitse puudumise korral isikud, kes on nendes valdkondades liidu õiguse rikkumisest teadlikud, julgeda rikkumisest teatada, kuna sel juhul võidakse nende suhtes rakendada survemeetmeid (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 96).

103 Järelikult, arvestades eesmärki, mis on sätestatud direktiivi 2019/1937 artiklis 1 koostoimes direktiivi põhjendusega 1, on selle direktiivi täielikuks ja täpseks ülevõtmiseks vajalike õigus- ja haldusnormide vastu võtmata jätmine eriti raske rikkumine (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 97).

104 Teisena on seoses rikkumise kestuse hindamisega oluline meelde tuletada, et selle ajavahemiku alguse puhul, millest tuleb lähtuda põhisumma kindlaksmääramisel, ei tule liikmesriigi kohustuste rikkumise kestuse hindamisel aluseks võtta mitte kuupäev, mil möödus komisjoni põhjendatud arvamuses määratud tähtaeg, vaid kuupäev, mil möödus kõnealuses direktiivis ette nähtud ülevõtmistähtaeg (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 80 ja seal viidatud kohtupraktika).

105 Vaidlust ei ole aga selles, et Tšehhi Vabariik ei olnud direktiivi 2019/1937 artikli 26 lõikes 1 ette nähtud ülevõtmistähtaja möödumisel ehk 17. detsembriks 2021 vastu võtnud kõiki selle direktiivi konkreetse ja täieliku ülevõtmise tagamiseks vajalikke õigus- ja haldusnorme ega seega ka nendest normidest komisjonile teatanud, vastupidi direktiivi artikli 26 lõikes 3 sätestatule. Sellest järeldub, et kõnealune liikmesriigi kohustuste rikkumine, mis lõppes alles 1. augustil 2023, kui jõustusid seadused 171/2023 ja 172/2023, vältas üle pooleteise aasta.

106 Mis puudutab kolmandana asjaomase liikmesriigi maksevõimet, siis nähtub Euroopa Kohtu praktikast, et – ilma et see piiraks komisjoni võimalust teha ettepanek mitmel kriteeriumil põhinevate rahaliste karistuste määramiseks, et eelkõige säiliks mõistlik erinevus liikmesriikide vahel – selle riigi maksevõime hindamisel ning piisavalt hoiatavate ja proportsionaalsete karistuste kindlaksmääramisel tuleb tugineda selle riigi SKP-le kui peamisele tegurile, et tõhusalt vältida tulevikus sarnaste liidu õiguse rikkumiste kordumist (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 81 ja seal viidatud kohtupraktika).

107 Sellega seoses on Euroopa Kohus korduvalt leidnud, et arvesse tuleb võtta liikmesriigi SKP viimase aja arengut selle päeva seisuga, mil Euroopa Kohus hindab faktilisi asjaolusid (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 82 ja seal viidatud kohtupraktika).

108 Käesoleval juhul on tegur n, mis väljendab asjaomase liikmesriigi maksevõimet võrreldes teiste liikmesriikide maksevõimega ja mida komisjon kohaldas 2023. aasta teatise punktide 3.4 ja 4.2 alusel, määratletud kui järgmise kahe näitaja kaalutud geomeetriline keskmine: asjaomase liikmesriigi SKP võrreldes liikmesriikide keskmise SKPga (mis moodustab teguri n arvutamisel kaks kolmandikku) ja asjaomase liikmesriigi rahvaarv võrreldes liikmesriikide keskmise rahvaarvuga (mis moodustab teguri n arvutamisel ühe kolmandiku), nagu tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktis 9 mainitud võrrandist. Komisjon põhjendab seda teguri n arvutamise meetodit nii eesmärgiga säilitada liikmesriikide tegurite n vahel mõistlik erinevus võrreldes arvutusega, mis põhineb üksnes liikmesriikide SKP-l, kui ka eesmärgiga tagada teguri n arvutamisel teatud stabiilsus, kuna rahvaarv tõenäoliselt igal aastal märkimisväärselt ei muutu (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 83 ja seal viidatud kohtupraktika).

109 Euroopa Kohus on siiski leidnud, et asjaomase liikmesriigi maksevõime kindlaksmääramisel ei saa võtta teguri n arvutamise meetodis arvesse demograafilist kriteeriumi 2023. aasta teatise punktides 3.4 ja 4.2 ette nähtud viisil (vt selle kohta 25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punktid 84–86).

110 Järelikult, vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 106 osutatud kohtupraktikale ja kuna puudub asjakohane kriteerium, mille komisjon oleks välja toonud, et tagada arvutamise stabiilsus ja säilitada liikmesriikide tegurite n vahel mõistlik erinevus, tuleb põhisumma suurus kindlaks määrata Tšehhi Vabariigi viimase kolme aasta keskmist SKPd arvesse võttes.

111 Neid kaalutlusi silmas pidades ja lähtudes kaalutlusõigusest, mis Euroopa Kohtul on tulenevalt ELTL artikli 260 lõikest 3, milles on ette nähtud, et Euroopa Kohus ei või põhisumma määramisel ületada komisjoni määratud summat, tuleb asuda seisukohale, et hoidmaks tõhusalt ära seda, et tulevikus korduksid direktiivi 2019/1937 artikli 26 lõigete 1 ja 3 rikkumisega sarnased rikkumised, mis kahjustavad liidu õiguse täielikku tõhusust, tuleb määrata põhisumma suurusega 2 300 000 eurot.

Kohtukulud

112 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 138 lõike 1 kohaselt on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja Tšehhi Vabariik on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb viimase kohtukulud jätta tema enda kanda ja mõista temalt välja komisjoni kohtukulud.

113 Vastavalt kodukorra artikli 140 lõikele 1 kannavad menetlusse astunud liikmesriigid ja liidu institutsioonid ise oma kohtukulud. Seega tuleb Belgia Kuningriigi kohtukulud jätta tema enda kanda.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kuues koda) otsustab:

1. **Kuna Tšehhi Vabariik ei olnud Euroopa Komisjoni 15. juuli 2022. aasta põhjendatud arvamuses määratud tähtaja möödumisel vastu võtnud kõiki õigus- ja haldusnorme, mis on vajalikud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2019. aasta direktiivi (EL) 2019/1937 liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta järgimiseks, ega olnud seega komisjonile neist normidest teatanud, on see liikmesriik rikkunud direktiivi artikli 26 lõigetest 1 ja 3 tulenevaid kohustusi.**

2. **Mõista Tšehhi Vabariigilt Euroopa Komisjoni kasuks välja põhisumma suurusega 2 300 000 eurot.**

3. **Jätta Tšehhi Vabariigi kohtukulud tema enda kanda ja mõista temalt välja Euroopa Komisjoni kohtukulud.**

4. **Jätta Belgia Kuningriigi kohtukulud tema enda kanda.**

Allkirjad